

67^η
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ
2008-2009

29η ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΕΤΑΡΤΗ

08

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

2009

ώρα 20.30

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΠΕΙΡΑΙΩΣ 138

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ (1892-1977)

Κοντσέρτο γκράντο για (βιολί, πιανίσσο, χιλόκινο και τζέμπα),
(συν. 1 βιολιτσέλο και διευθέση εκτέλεση)

1. Allegro
2. Largo
3. Allegro vivace - Tempo

Λ. ΖΩΡΑΣ (1905-1987)

Κοντσέρτο για βιολί και έξι μελοβιολίκια και τζέμπα
(εκτέλεση με την ΚΟΑ)

1. Allegro poco moderato
2. Andante
3. Allegro vivo

ΛΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΑΜ. ΑΜΑΡΑΝΤΙΔΗΣ (1947-1995)

Κοντσέρτο για κωντσουλόν και ορχήστρα έγχερδων
(εκτέλεση με την ΚΟΑ)

1. Allegro moderato
2. Molto moderato
3. Allegretto

Β. ΔΕΛΛΙΟΣ (γεν. 1927)

3 σονάτα για έγχερδο

1. Largo - Allegro
2. Andante
3. Allegro (Κοντσέρτο)

ΣΟΠΙΣΤ

Δήμητρα Τριανταφύλλου βιολί
Τάκης Καπογιάννης κωντσουλόν

ΚΟΥΒΕΡΝΑΤΟΡΧΟΣ

Αναστάσιος Σαμωονίδης

Γεννημένος στη Δράμα το 1947, ο Αμαραντός Αμαραντίδης ασχολήθηκε αρχικά με το κλαρινέτο, σπουδάζοντας στο Ωδείο Αθηνών και πραγματοποιώντας περί το 1970 ορισμένες εμφανίσεις ως σολίστ αλλά και ως μέλος ευρύτερων μουσικών συνόλων. Το 1975, ωστόσο, αποφάσισε να καταπισθεί με το θεωρητικό της μουσικής και άπτετο πιά σχετικές σπουδές στο Εθνικό Ωδείο και την Ecole Normale του Παρισιού, επέστρεψε το 1980 στην Αθήνα να να ενασθεί ως καθηγητής θεωρητικών σε διάφορα ιδρύματα και να συγγράψει μερτά συναφών εγχειριδίων για τις ανάγκες της διδασκαλίας του. Παράλληλα, μετίνιστον ολοένα και πιο σπουδαία και με τη μουσική συνθεση, μέχρι τον θάνατό του το 1995. Μάλιστα, το Κοντσέρτο για κοντραμπάσο και ορχήστρα εγχόρδων είναι ένα από τα τελευταία του έργα, καθώς γράφηκε το 1994 για το δεξιότεχνό του οργάνου Γιανναγιώτη (Τάκη) Καπαγιάννη, στον οποίο έχει τιμητικά αφιερωθεί και η παρτιτούρα.

Το πρώτο μέρος του κοντσέρτου (Allegro moderato) είναι το εκτενέστερο αλλά και το πλέον δύσληπτο, εξαιτίας τόσο της ατονικής του γραφής, όσο και των συχνών μεταβολών που διέπουν τη μετρική του οργάνωση- παράλληλα, όμως, αποτελεί και μια ενδιαφέρουσα υλοποίηση της μορφής συνόλου, την οποία ο Αμαραντίδης φαίνεται πως προσέγγισε κατά τρόπο ασύλληπτα πιο λεπτοφυή και πλαστικό στη συνθετική του πρακτική από ό,τι στα - παρωχημένων εντύψεων και εκλαϊκευτικό - θεωρητικά του συγγράμματα. Το κύριο θέμα της εκθέσεως αναφέρεται στην αρχή στην εγχόρδο, με ένα χωροματικό υπόδειγμα που «δραματοποιεί» ιδιαίτερα την είσοδο του σολίστα, προτού ο τελευταίος άρει σταδιακά την προκληθείσα ένταση χάρη στην ήρεμη διατονική εκτύλιξη της μελωδικής του γραμμής. Εντούτοις, στο παράλληλμα της ίδιας διαδικασίας που ακολουθεί άμεσα, το κοντραμπάσο φθάνει σε μια πιο ζοφερή κατάληξη, πριν την έναρξη της μεταβάσεως όπου το μεσιτικό υλικό του κυρίου θέματος αναπτύσσεται πλέον με αυξανόμενη ορμητικότητα και υψηλή δεξιότητα, οδηγώντας έτσι ομαλά σε ένα πολύ σφοδρό και δυναμικό πλάγιο θέμα, το οποίο μάλιστα γίνεται όλο και πιο απειλητικό με τις ήμιτονα επαναλαμβανόμενες, διελλώδεις φινιέρες που επιλλάσσονται μεταξύ του ορχηστρικού και του σολιστικού μέρους. Η βαθμιαία εκτόνωση της εντύπωσης που επιτυγχάνεται με τρία διαδοχικά ονοδικά παράσματα του κοντραμπάσου, επιτρέπει κατόπιν στην ορχήστρα να μεταρραδίσει το κύριο θεματικό υλικό σε ένα ελεγειακό και άκρως εκάροστικό (προστί αναμφίβολα στατικό) εναρκτηρίο τμήμα της επείσευσης, η οποία συνεχίζεται με ένα ανάλογο διαθέσεως «σχόλο» εκ μέρους του σολίστα και καταλήγει σε ένα εξόχως ενεργητικό - αλλά και πολύ απαιτητικό, από τεχνικής πλευράς, για το κοντραμπάσο - συνθετικό μέρος προς την επανέκθεση, αναπτύσσοντας με αδιάλειπτα ριζικά μουσικά στοιχεία του πλάγιου θέματος. Η ύστατη μακροδομική ενότητα του μέρους είναι πλήρως «αντικατοπτρική», καθότι ξεκινά με την σχεδόν αυτούσια επανάφρα του πλάγιου θέματος, ενώ μια σύντομη και ελεύθερη ανάπλαση των περιεχομένων του μεταβατικού τμήματος της εκθέσεως οδηγεί εν τέλει στην άφιξη επανέκθεσης και ολοκλήρωσης του κυρίου θέματος, η οποία παρά την ποσότητά της, δίνει την ψευδαίσθηση μιας ασυνόδευτης σολιστικής κανέντας του κοντραμπάσου.

Αρκετά σολιστικά είναι και η μικρή «σωνονή» του Μολιττιοειάτου (του αρχού μέρους του έργου), το

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ ΑΜΑΡΑΝΤΙΔΗΣ (1947-1995)

ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΚΟΝΤΡΑΜΠΑΣΟ ΚΑΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΕΓΧΟΡΔΩΝ

6/7

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

οποίο εκτελείται καὶ ολοκληρώνει με ριζικά από το ερώμα και την ορχήστρα ενδόρμων, όπου απλώς σκιαγραφείται το θέμα της ακόλουθης παρτιτούρας, πρώτου αυλού διαπραχθεί στην πληρότητά του από το κοντραμπάσο της ορχήστρας. Ίκνω σε αυτό το σταθερό και κάπως μυστηριώδες υπόβαθρο που περιλαμβάνει γύρω από το υθύγγα οι υποδηλώνονται την ορμώδη ελάσσονα τονικήτητα – διακρίνεται στη συνέχεια επτά παραλλαγές, το κύριο χαρακτηριστικό των οποίων είναι η προσθετική ρυθμική αναζωογόνησή τους με νέα μοίβα, που εμφανίζονται τόσο στο σολιστικό μέρος όσο και στην ορχήστρα. Στην τελευταία παραλλαγή, όπως το θέμα του κοντραμπάσου απογυμνώνεται συν τω χρόνω από τη ρυθμικό και αρμονικό του διάκοσμο, ενώ μια έσχατη απόπειρα επανεκκινήσεώς του αναστέλλεται πρόωρα...

Το τρίτο μέρος του κονιέρτου (Allegretto) είναι σχεδόν τονικό και προσλαμβάνει τη μορφή μιας ασυνήθιστα διευρυμένης σονάτας ρόντο. Το κύριο θέμα εκτίθεται αρχικά στη μι ελάσσονα και φέρει ανεξίτηλα τα χαρακτηριστικά του ζιγρού χροού της τσραντέλας, όπως άλλωστε και το βραχίλιτο πλάγιο θέμα που εισάγεται λίγο αργότερα στη Σολ μείζονα με ανάλαφρη και έντονα σκαπτική διάθεση. Η πρώτη επαναφορά του κυρίου θέματος πραγματοποιείται κατόπιν στη μι ύψηση ελάσσονα και το υλικό του δεν αργεί να ακολουθήσει νέα αναπτυξιακή στροφή: παρά τις εύλογες δομικές προσδοκίες που δημιουργεί αυτή η εξέλιξη, ωστόσο, η μετέπειτα ανάληψη του πλάγιου θέματος στη Σολ ύψηση μείζονα ενεργεί ερωτηματικό όσον αφορά στις πραγματικές προθέσεις του συνθέτη (αφού μέχρι αυτό το σημείο θα μπορούσε κανείς να διακρίνει μια έκθεση σονάτας και μία παραλλαγμένη – και μεταφερευμένη σε διαφορετική τονική βάση – επανάληψή της). Όταν όμως η αόλη πιο διεδοκική επεξεργασία του κυρίου θεματικού υλικού που διαδέχεται την ανιγμτική αυτή αναόρση, ερχότας εν τω μεταξύ προδίδει σε αρκετές αντιπροθέσεις της ορχήστρας προς το σολιστικό και ελάζει από κλίμακα διασφαικόν τονικών περιοχών, επιστρεφθεί με μία ακόμη εμφάνση του πλάγιου θέματος στη Λα ύψηση μείζονα, η οποία επιπροσθέτως αντί να οδηγήσει σε επανάθεση του κυρίου θέματος, προστάσσεται μιας νέας αναπτυξιακής στροφής: αφότου κυρίου θεματικού υλικού με τη μορφή ενός σφαιηλούς φουγκάτο ή του ακολουθείται περαιτέρω, από σύντομο εσωστροφή «κονσάτοχασμό» του κοντραμπάσου και να εμφανές ορμητικό ορχηστρικό συνδετικό πέρασμα, τότε πλέον συνειδητοποιούμε ότι το μικρό και χαρακτηριστικό αυτό πλάγιο θέμα ακολουθεί να εμφανίζεται περιοδικά ακόμη και εντός της ευρύτερης ενότητας της κεντρικής επεξεργασίας, λειτουργώντας συνεπώς ως μια «δευτερεύουσα επιώδση». Κατόπιν ταπεινή βέβαια, η έσπληξη που προέχει η «αντικατοπτο κή» τελική επανάθεση των δύο θεμάτων είναι σφαιρά μικρότερη, μάλλον το πλάγιο θέμα εισάγεται τώρα ξανά στη Λα ύψηση μείζονα αλλά για πρώτη (και τελευταία) φορά αποκλείεται από την ορχήστρα, ενώ και το κύριο θέμα επανεκτίθεται έπειτα στη μι ελάσσονα κυρίως από την ορχήστρα, προτού το κοντραμπάσο έλθει σε ισότιμο διάλογο και τελικά συμπορευθεί με τα πρώτα βιολιά στη νεοώδη καταληκτική προσέκταση του κυρίου θέματος, με την οποία αποπερατώνεται αυτή η εύλογα αντισυμβατική και πρωτότυπη μακροδομική κατασκευή.

Ιωάννης Φούλιας

ΤΑΚΗΣ ΚΑΠΟΔΙΑΝΝΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1963. Σπούδασε στο Ορχεϊκό Ωδείο με τον Παναγιώτη Κοντό και στην Ακαδημία Μουσικής και Καλών Τεχνών του Ικράτη με τον Γιοχάννες Αουεραμπεργκ. Διετέλεσε μέλος της Ορχήστρας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Ορχήστρας των Χρωμάτων, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα δραστηριότητα με σύνολο μουσικής δωματίου σε συνεργασία με διακεκριμένους Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες. Έχει επανειλημμένως προβάλλει το κοντραμπάσο ως σόλο όργανο σε εμφανίσεις του ως σολίστ, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και αλλού. Από το 1991 έως το 1999 ήταν κορυφαίος κοντραμπασίστας στην Καμεράτα-Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής, ενώ από το 2000 κατέχει θέση πρώτου κορυφαίου στην Κρατική Ορχήστρα Αθηνών. Είναι επίσης τακτικός συνεργάτης του Λεωνίδα Καβάκου στο Θεατρικό Μουσικής Δωματίου που διεξάγεται ετησίως στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Διδάσκει κοντραμπάσο στο Ωδείο Φίλιππος Νόκας και στο Ορχεϊκό Ωδείο.